

Sergej Ivanov: Putinův věrný stín, který se stal šedou eminencí Kremlu

7. června 2015 19:31 Pokud má Vladimir Putin v blízkém politickém kruhu skutečného přítele, je jím šéf prezidentské kanceláře Sergej Ivanov. S vládcem Kremlu se před lety seznámil v KGB a s jeho pomocí se postupně vypracoval na jednoho z nejvlivnějších mužů Ruska. Experti ho považují za jednoho z Putinových možných nástupců.

Sergej Ivanov, šéf Putinovy prezidentské kanceláře | foto: koláž iDNES.cz

Sergej Borisovič Ivanov je často popisován jako muž bez charismatu, který za svůj postupný mocenský vzestup vděčí jen a pouze Vladimiru Putinovi. Není divu. Znají se více než pětadvacet let, v politice si vždy kryli záda a společnými silami se dostali ke kormidlu současného Ruska.

Putinovi muži: Kdo jsou muži, kteří rozhodují o směřování Ruska a uvádějí do reality rozhodnutí Vladimira Putina? Každý víkend vám iDNES.cz nabízí profil jednoho z představitelů ruské mocenské elity - ať už jde o muže, kteří šéfuji bezpečnostnímu aparátu, velí šikům ruských vojáků, řídí hospodářství či propagandu ruského režimu.

Dvašedesátiletý šéf prezidentova aparátu bývá považován za geniálního analytika a druhého nejmocnějšího člověka Kremlu. Ze své pozice je Putinovým hlavním rádčem, jeho vliv sahá do všech politických i úřednických zákoutí v Rusku. V čele prezidentovy kanceláře velí 1 600 zaměstnancům.

S prezidentem sdílí i politické názory. „Namísto politické plurality upřednostňují stabilitu. Věří, že hájí ekonomickou a politickou nezávislost Ruska oslabeného prohrou ve studené válce. Domnívají se, že jejich primárním posláním je obnovit velmocenský status Ruska a jeho vliv v postsovětském prostoru,“ uvedl pro iDNES.cz analytik Václav Lídí.

Podle něj má Ivanov v následujících letech velkou šanci, že po Putinovi převezme vedení země. „Za současné situace je mnohem pravděpodobnější, že potenciální nástupce bude představitel siloviků (*představitelé ruských silových složek, pozn. red.*) než druhé klíčové frakce systémových liberálů či technokratů,“ uvedl Lídí. Bylo by to logické vyústění trpělivě budované kariéry, která započala ještě v dobách Sovětského svazu.

S Putinem v KGB

Ivanov se narodil v Leningradu 31. ledna 1953, shodou okolností jen tři měsíce po tom, co na svět ve stejném [městě](#) přišel Vladimir Putin. O otce brzy přišel a matka, povoláním inženýrka, ho vychovávala sama. Malého Sergeje poslala do školy s rozšířenou výukou jazyků, kde si oblíbil zejména angličtinu.

Ještě na střední škole se rozhodl, že bude diplomatem a jazyk imperialistů mu později otevřel [dveře](#) do světa. Na Leningradské státní univerzitě vystudoval překladatelství a ve svých třidvaceti letech úspěšně odpromoval, píše server [RT](#). Dnes kromě angličtiny hovoří také švédsky, [norsky](#) a francouzsky, má však jedno železné pravidlo - pokud je v Rusku, hovoří jen rusky. A to i se zahraničními novináři.

Putin v čele, Ivanov skryt v pozadí. Tak se současný šéf prezidentské kanceláře dostal na vrchol.

Už během školních let okusil život na Západu, v rámci studií se podíval do Londýna. Pro mladého člena Komsomolu (*Komunistický svaz mládeže, pozn. red.*) se jednalo o skok do zcela jiného světa. I krátký [pobyt](#) v cizině mu měl pomoci k prvnímu vážnému zaměstnání, k vysněné práci v diplomacii však mělo daleko.

Ivanov po promoci dostal pozvánku do tajné [služby](#). Na hlavním ředitelství KGB v Leningradu nejdříve pracoval v sekci kontrarozvědky, později v oddělení zahraniční rozvědky. Kanceláře sdílel s dalším talentovaným mladíkem – Vladimírem Putinem, který měl v řece na Něvě na starosti sledování cizinců a zahraničních diplomatů.

Jejich [cesty](#) se po roce rozdělily, pozdější vývoj však naznačuje, že mezi oběma mladými rozvědčíky vzniklo silné pouto. Ivanov podstoupil speciální výcvik v Minsku a v roce 1982 úspěšně absolvoval „Moskevskou školu 101“ nyní známou jako Akademie výzvědných služeb Ruské federace.

Rybář i čtenář

Ivanov je vášnivým rybářem, rád si zahraje také fotbal, hokej nebo basketbal. Je oddaným fanouškem klubu CSKA Moskva, a to ve všech sportovních odvětvích. Intelektuální choutky zahání při četbě knih Valentina Pikula, autora napínavých románů z ruské historie. Ivanov má prý ve své knihovně všechny knihy tohoto spisovatele a

jeho velkým snem je založení Pikulova muzea.

S špionským titulem v kapse přišly první zahraniční cesty. Ivanov v letech 1981 až 1983 pobýval na ruské ambasádě v Londýně a dokonce měl být z Británie vyhoštěn kvůli podezření ze špionáže - britská vláda to však popírá. O dva roky později KGB svého talentovaného důstojníka poslala do Helsinek a posléze do Keni.

Sám Ivanov o svých letech v sovětské tajné službě nemluví nerad. „Pracoval jsem tehdy v Británii a Africe,“ odpovídá bez dalších podrobností na všetečné otázky novinářů.

Následovník KGB a ministr obrany

Rok 1991 znamenal konec nejen Sovětského svazu, ale i jeho tajné služby. Na jejich základech vznikla mimo jiné i Služba vnější rozvědky, kde našel Ivanov díky svým zkušenostem ze zahraničí velké uplatnění. Postupně se vypracoval až na zástupce ředitele pro evropskou sekci a stal se také jedním z jejich nejmladších generálů. V roce 1998 do jeho života opět vstoupil Vladimir Putin.

Ten v roce 1998 zastával funkci ředitele Federální služby bezpečnosti (FSB), kterou o tři roky dříve založil tehdejší prezident Boris Jelcin. Putin ze svého bývalého kolegy z Leningradu udělal svého zástupce a jmenoval ho také do čela Oddělení analýzy, prognózy a strategického plánování. Společně tak dostali pod kontrolu jeden z nejdůležitějších informačních kanálů Kremlu.

O dva roky později už Putin seděl v prezidentském [křesle](#) a Ivanov měl otevřené dveře k dalšímu kariérnímu skoku. Stal se tajemníkem Bezpečnostní rady Ruské federace. Švédská politoložka [Lena Johnsonová](#) upozorňuje, že právě za Ivanovova předsednictví se z do té doby celkem nedůležité rady stal klíčový orgán, který do značné míry řídí bezpečnostní i zahraniční politiku Ruska.

Ivanov v čele Rady přispěl mimo jiné k zavedení tzv. Doktríny informační bezpečnosti, která položila základy přísnější kontroly a cenzury ruských médií. V zemích bývalého SSSR také lobbboval za tvrdý postup proti islamistickým extrémistům a Talibanu dokonce pohrozil ruskými nálety na území Afghánistánu.

Sergej Ivanov a současný ministr obrany Sergej Šojgu na finále letošního ročníku KHL v Moskvě.

V roce 2001 Putin svého kamaráda jmenoval do čela jednoho z nejsložitějších a nejošemetnějších ruských resortů - Ivanov se stal ministrem obrany. V čele milionové ruské armády stanul v době, kdy Rusko likvidovalo poslední ohniska odporu v Čečensku a špinavá válka proti separatistům se měnila ve vleklou operaci proti islamistům snícím o kavkazském emirátu.

Čtyři měsíce po Ivanovově jmenování navíc světem otřásl teroristické útoky na newyorská Dvojčata a nový ministr měl priority pevně dané. Na prvním místě byl boj proti mezinárodnímu terorismu, v jehož rámci Moskva spojila síly s Washingtonem a Ivanov spolupracoval se svým americkým protějškem Donaldem Rumsfeldem.

Balet s Condoleezzou

Někdejší americká ministryně zahraničí a poradkyně pro národní bezpečnost Condoleezza Riceová ve své biografii prozradila, že nejvíce si z vysoce postavených mužů Ruska rozuměla právě s Ivanovem. "O věcech přemýšlíme více či méně stejně", napsala. Vzájemnou náklonnost dokládá i historka z roku 2002, kdy Riceová společně s Georgem W. Bushem zavítala do Ruska a spolu s Putinem

a Ivanovem vyrazili na balet Louskáček. Ivanov však už Louskáčka viděl a znovu na něj koukat nehodlal. Vybídl proto Riceovou, aby se spolu šli podívat na něco záživnějšího. Vyplížili se z lóže a zašli do jedné ze zkušeben, kde právě probíhal nácvik jiného baletního představení. "Těsně před koncem Louskáčka jsme se pak vrátili zpět na svá místa," vzpomíná Riceová na neformální chvílky s tehdejším ministrem obrany.

Spolupráce se většinou pohybovala spíše v teoretické rovině, řada generálů však sblížení s hlavním nepřítelem z dob studené války viděla s nelibostí. Nelíbilo se jim, že Putin souhlasí s budováním amerických základen v Tádžikistánu a Kyrgyzstánu, požadovali novou výzbroj a vyšší platy. Politoložka [Catherine Danksová](#) připomíná, že v listopadu 2001 se objevily zprávy, podle kterých Ivanov ztratil nad ozbrojenými silami kontrolu a vedení armády je vůči Kremlu v opozici.

Putin však svého loajálního ministra padnout nenechal a nespokojeného náčelníka generálního štábu Anatolije Kvašina posléze odvolal. Analytici se shodují, že Ivanov toho během šesti let v čele ministerstva příliš neudělal. Jeho úkolem bylo především hájit válku v Čečensku na mezinárodní scéně a hlásit v Kremlu jakýkoliv náznak nesouhlasu mezi generály.

Podle politologa Lídla o Ivanovově neotřesitelné pozici v nejvyšších politických kruzích svědčí i to, že za své působení na ministerstvu nebyl nikdy kritizován. „Ivanov vedl ministerstvo obrany v přechodném období, kdy nehrála armáda tak centrální úlohu v ruské politice jako tomu je po roce 2008, kdy byla zahájena masivní reforma ozbrojených sil. Jeho vedení tohoto rezortu lze popsat takřka jako udržovací,“ vysvětluje Lídl.

Souboj s Medveděvem

Po odchodu z ministerstva v roce 2007 se Ivanov stal vicepremiérem ve vládě Dmitrije Medveděva. Putinovi tou dobou končilo druhé volební období a vše nasvědčovalo tomu, že připravuje půdu pro to, aby ho v Kremlu nahradil jeho kamarád Ivanov.

Naznačovaly to průzkumy veřejného mínění i Ivanovovy politické názory, které byly jako vždy blízké Vladimirovi Putinovi. Druhým kandidátem byl Dmitrij Medveděv, který zastával spíše liberálnější směr. Ivanov měl oproti Medveděvovi mnohem větší ohlas na cestách po Rusku a na každém kroku slýchal, že právě on je Putinovým nástupcem. „Takhle jsem o sobě nikdy nepřemýšlel,“ odpovídal tehdy vytrvale.

Při jedné z cest do Novosibirsku oba politici navštívili tamní univerzitu. „Byl by skvělým prezidentem. Mohu jen zopakovat to, co kdysi řekl Henry Kissinger – všichni dobří politici vzešli z rozvědky,“ prohlásil podle [BBC](#) tamní profesor

genetiky Igor Žimulev. Politologové o Ivanovovi hovořili jako o kovaném jestřábovi a zastánci tvrdé politiky. „Na každém kroku ukazuje, kdo za ním stojí,“ prohlásila tehdy americká diplomatka Rose Gottemoellerová.

Zahraniční novináři jeho jedinou slabinu viděli v absenci charismatu a politické nevypočitatelnosti. Shodovali se, že Ivanov by v prvních měsících v úřadu pokračoval v Putinově politice. Kam by však Rusko nasměroval později? „Otázkou zůstává, kdo vlastně je Sergej Ivanov,“ prohlásil ve volebním roce 2008 Michail Fishman z ruského Newsweeku.

Sergej Ivanov a Dmitrij Medveděv v dubnu 2008 při návštěvě města Kommunarka. Ivanov ukázal, že se [sportem](#) si rozumí.

To si zřejmě uvědomoval i Putin, a proto za prezidentského kandidáta své strany Jednotné Rusko vybral předvídatelného a poslušného Medveděva. Objevily se také informace, že Putin na Ivanova žárlil, protože to v tajných službách SSSR dotáhl dál.

Ivanov každopádně musel sklopit hlavu a poplácat svého soka po ramenou. Prezidentem se se 7. května 2008 stal Dmitrij Medveděv, Putin se stal premiérem a o čtyři roky později si funkce opět prohodili.

Nejinformovanější člověk v Rusku

Další politickou porážku Ivanov zažil o dva roky později. V boji o post starosty Moskvy byl jedním z hlavních favoritů. Místo mu však vyfoukl Sergej Sobjanin. Ivanova to však nemuselo mrzet. V prosinci 2011 ho totiž do služby povolal sám

Medveděv a jmenoval ho šéfem své prezidentské kanceláře. Krok, který předznamenal návrat Putina do čela země.

Analytik Václav Lídln souvislosti s tímto krokem upozorňuje, že zatímco Medveděv v Putinově okolí zastupuje zájmy technokratů či liberálů, Ivanov je jedním z hlavních představitelů bezpečnostních složek. „Právě nástup Sergeje Ivanova do pozice šéfa prezidentské **administrativy** v roce 2011 předznamenal postupné oslabování vlivu Medveděvovy skupiny na úkor siloviků. Jedním z důsledků tohoto procesu je například současná ukrajinská krize,“ myslí si Lídln.

Ivanov a ukrajinská krize

Ivanov ve svých veřejných vystoupeních tvrdí, že Západ se snaží poštvat Ukrajinu proti Rusku a tak obě země oslabit. „Domnívá se, že by Rusko a Ukrajina měli úzce spolupracovat a dokonce, že by se Kyjev měl připojit k Ruskem vedené eurasijské integraci,“ připomíná analytik Václav Lídln. Ivanov si také myslí, že je na čase nahradit podle něj nefungující koncept studenovělečné kolektivní bezpečnosti v Evropě v podobě NATO širší dohodou, která by zahrnovala i Rusko.

Po návratu Putina do prezidentské funkce v roce 2012 se tak do čela země dostala dvojice mužů, kteří se poznali o šestatřicet let dříve v KGB a netají se jistotou nostalgií po starých časech. Ivanov například veřejně přiznal, že se mu se stýská po kádrové politice Sovětského svazu.

„V Sovětském svazu byla kádrová politika vypracovaná velmi dobře. Existovaly určité filtry, stupně, jimiž lidé procházeli. Netajím, že byli sledováni,“ vzpomínal vedoucí kanceláře prezidenta.

„Tato kádrová politika byla u nás zničena a je třeba ji obnovovat. Nevidím v tom nic špatného - nic lepšího stejně nikdo nevymyslel a ani nevymyslí,“ dodal. Podle Ivanova sovětský personální **system** umožňoval vychovat v regionech kvalitní funkcionáře, kteří pak mohli udělat kariéru v nejvyšších státních orgánech, zejména na ministerstvech. Dnes jsou prý kádrové rezervy v regionech často pouze na papíře.

Osobní tragédie

Ivanov se v roce svého nástupu ke KGB oženil, z manželského svazku vzešly dvě děti. Nejstarší syn Alexander v květnu roku 2005 v Moskvě autem na přechodu srazil 68letou ženu, která po převozu do nemocnice zemřela. Vyšetřování nehody vyšumělo a všechna obvinění byla stažena. O devět let později se Alexander Sergejevič Ivanov utopil v moři při dovolené v Spojených arabských emirátech.

Jeho role v nejužším Putinově kruhu má mnoho podob. Především se u něj sbíhají všechny informace z politiky i byznysu. S jistou nadsázkou lze říci, že v Rusku neexistuje informovanější člověk, než je Ivanov. Sám rozhodovat nemůže, jeho

hlas je však pro Putina jedním z nejdůležitějších. „Vzhledem k tomu, že v současném Rusku přijímá de facto veškerá klíčová rozhodnutí právě Putin, představuje prezidentská administrativa ve skutečnosti hlavu ruské exekutivy,“ vysvětluje Lídl.

Znalec ruské politiky [Donald A. Jensen](#) upozorňuje, že Ivanov společně s Putinem vytvořil „paralelní vládu“, která zasahuje do pravomocí kabinetu premiéra Dmitrije Medveděva. To často ústí v politický chaos, jehož následky padají výhradně na Medveděva.

Ivanov současnému premiérovi politickou porážku v boji o prezidentské křeslo dodnes nezapomněl. Pokud by měl v budoucnosti nahradit Putina, cesta zřejmě povede právě přes post premiéra. K politickému manévrování má Ivanov ještě dost času - nejméně do roku 2020, kdy končí Putinovo druhé volební období.

Jak ukázal v minulosti, trpělivosti má víc než dost a svému cíli podřídí vše. O jeho ambicích nepochybují ani přední kremlologové. „Ivanov chce na trůn,“ myslí si ruský analytik Vladimir Pribilovskij.

Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/profil-sergeje-ivanova-07a-/zahranicni.aspx?c=A150525_161038_zahranicni_ert